

Jurryt van de Vooren

8070 DAGEN

WACHTEN OP DE ELFSTEDENTOCHT

INHOUDSOPGAVE

Inleiding: Overal en nergens	7
1. De Elfstedentocht is een verhaal	15
Terug naar 1749	
Het langste Elfstedenloze tijdperk	
Bijbelse kunst van een Elfstedenwinnaar	
En een Elfstedenzwemtocht in 1989	
2. De machinekamer van de Elfstedentocht	29
Het ontstaan van de stempelkaart	
Bartlehiem in 1929	
Nog nooit een Elfstedentocht op zondag of maandag	
En hoe de Elfstedentocht van 1963 ontsnapte aan de grootse naoorlogse ramp	
3. De schaatsende Nederlander	51
Hoe Nederland in 1917 het schaatsen herontdekte	
Lekker schaatsen op het lijkenveld	
De oudste filmbeelden van de Elfstedentocht	
En het gelijk van Katie Couric over schaatsen in Nederland	

8. Schaatsen in de Hongerwinter	143
Het mooiste Elfstedenverhaal aller tijden	
Drie doden na de Elfstedentocht van 1942	
De snelste Elfstedenschaatser van de NSB	
En schaatsplezier in de Hongerwinter	
9. 1963: het kanteljaar van de 20e eeuw	159
De koudste dag van de koudste winter van de eeuw	
Schaatsen in de tijd dat koffers nog valiezen waren	
De doorbraak van Ard, Keessie, Carry en Stien	
En het begin van 8070 dagen zonder Elfstedentocht	
10. De afgelaste Elfstedentochten	171
Woedende weermannen	
Nationale decepties	
Boze brieven voor de verkeerde mijnheer Sipkema	
En waarom de tweevoudige Elfstedenwinnaar in 1987 zo blij was	
11. 8070 dagen	187
Draaiboeken, draaiboeken, draaiboeken	
Geen woorden maar schaatsen	
Geen schaatsen maar woorden	
En waarom de Elfstedentocht altijd door kwajongens wordt gewonnen	
Tijdslijn	201
Literatuur over de Elfstedentocht	206
Fotoverwijzing	208

In 1963 vloog Bernhard in een militaire helikopter over de Elfstedenroute, terwijl zijn vrouw en dochter in een ander toestel onderweg waren naar de finish – de opmaat voor een bijna-ramp die in het tweede hoofdstuk uitvoerig is besproken. Bernhard kon zelf de aankomst van Paping niet bijwonen, omdat hij alweer naar huis vloog voor een overleg op paleis Soestdijk. Juliana was daarna zo vriendelijk om filmbanden van cameraman Pim Korver mee te nemen naar vliegbasis Soesterberg, zodat die snel naar Hilversum konden voor de uitzending. “Koningin Juliana en prinses Beatrix zouden van de basis naar Soesterberg vertrekken, vertelde de commandant kolonel J. L. Bosch mij en hij adviseerde mij de medewerking van de koningin te vragen, omdat de films anders niet meer weg zouden komen. Dat heb ik gedaan. Koningin Juliana stemde dadelijk toe.”

De tocht van 1986

Precies 8070 dagen later stond Beatrix, inmiddels koningin, opnieuw bij de finish. Weer een jaar later stond ze daar voor haar oudste zoon, iets waar Elfstedenvoorzitter Sipkema aanvankelijk niets van wist. De bestuursleden waren vergeten hem hierover in te lichten, zo bleek in 2008 na een reconstructie van schaatshistoricus Gosse Blom in de nieuwsbrief van het Schaatsmuseum in Hindeloopen. De middag vóór de Elfstedentocht kwam er bij het inschrijvingsbureau een telefoontje binnen van de kabinetschef van de Commissaris van de Koningin in Friesland met het verzoek van de kroonprins om mee te mogen doen. Bestuurslid George Schweigmann begreep direct het dilemma: de kroonprins was immers geen lid van de Vereniging en daarmee niet startgerechtigd. Er moest snel worden gehandeld, maar Schweigmann kon Sipkema niet bereiken omdat die een laatste terreinverkenning deed.

De kabinetschef verlangde echter per ommekeer een antwoord, want de kroonprins had z'n schaatsen al geslepen. Schweigmann polste twee andere bestuursleden, die instemden. De kroonprins zou anoniem naar Leeuwarden komen en op naam van W.A. van Buren startkaart Nummer 1 krijgen. Met enige begeleiders zou hij dan met de eerste toertochtrijders van

ment toegroeien. Bij deze Elfstedentocht heb ik twee dagen. En ook dan wil je dat zowel de wedstrijd als de sfeer goed in de huiskamers overkomen. Pas dan beschouw ik dit evenement als regisseur als geslaagd.”

Inmiddels leven we in het internettijdperk, maar nog zonder Elfstedentocht.

Roeland Stekelenburg begon er in 2005 al wel over na te denken toen hij werd aangesteld als hoofd Nieuwe Media bij de NOS. De eerste plannen voor het volgen van de Elfstedentocht met internet werden gemaakt, iets wat in 1997 amper bestond. Het had alleen geen

De opa van Sven Kramer

Hendrik Kramer is de grootvader van Sven.

Hij leerde schaatsen in de lange winter

van 1929. Op 7 februari 1929 plaatste

De Leeuwarder Courant de uitslagen van

wedstrijden van IJscclub “De Jeugd” uit

Joure, waarbij Kramer samen met Hendrikje

Woustra de tweede prijs won bij schaatsen

in paren. Het is wellicht de oudste schaats-

trofee van de familie Kramer. Vanaf 1942

deed hij mee aan alle Elfstedentochten, en

haalde alleen in 1963 niet de finish. Bij

Bolsward gaf hij op door materiaalpech.

Kleinzoon Sven kan ook goed schaatsen, al

reed hij nooit een Elfstedentocht. ‘Die zes

kruisjes hingen vroeger prominent bij mijn

opa en oma thuis aan de muur,’ schreef

hij in 2017 in zijn column in *De Telegraaf*.

‘toen ik klein was heb ik ze geregeld in

mijn handen gehad. Voorzover ik me kan

herinneren vonden ze dat nooit zo geslaagd

als die medailles weer eens van de muur

waren getrokken.’

Yep, zoon van Hendrik en vader van Sven,

reed de Elfstedentochten van 1985, 1986

en 1997. De Elfstedenmedailles van

Hendrik Kramer zijn sinds enkele jaren

te zien in het Schaatsmuseum in

Hindeloopen.

eindsprint was de NOS net druk met Johann Olav-Koss, die meedeed aan de toertocht. En dan was er tijdens de huldiging ook nog eens geen krans beschikbaar voor Seinstra. Die pijnlijke situatie werd gered door Henk Angenent, die spontaan zijn krans met haar deelde. “Geen probleem,” zei ze. Toenmalig Elfstedenvoorzitter Henk Kroes schaamde zich er in 2007 nog steeds voor – en ongetwijfeld nu nog steeds. Enkele weken later kreeg Seinstra de bevestiging dat ze tijdens haar Elfstedentocht zwanger was.

Bij een volgende tocht, zo is vastgelegd, is er voor de vrouwen een eigen wedstrijd, die een kwartier later vertrekt dan de mannen. Hiermee hoopt de organisatie te voorkomen dat de vrouwenwedstrijd ondersneeuwt, zoals bij voorgaande edities. Seinstra kan dit wel begrijpen, mede omdat ze in 1997 geen enkel overzicht had: “Pas toen mijn vriend met een bordje langs de route stond, waarop stond dat ik de eerste vrouw was, wist ik zeker hoe het zat. Ik wist tot dat moment niet waar mijn concurrentes schaatsten.” Toch vindt Seinstra het jammer dat ze niet meer met de heren starten: “Dat is toch speciaal, want met elkaar schaatsen heeft toch wel wat. Voor de ploeg en de tactiek in de wedstrijd voor vrouwen is het wel beter om met alleen vrouwen te starten. De controle zal beter worden, omdat iedereen van elkaar weet waar de ander zit. Maar het wordt wel heel zwaar, denk ik.”

Ter ere van de snelste Elfstedenvrouwen van 1985, 1986 en 1997 is er in Oude Leije een speciaal kunstwerk gemaakt. Het idee hiervoor kwam van Douwe Sinnema, inwoner van Oude Leije. De drie winnaressen waren aanwezig bij de onthulling op 28 december 1997 door Henk Kroes.

(À propos, kent u mijn vorige boek ‘De Mannen van ’63’ over de Elfstedentocht van 1963, waaraan Meike de Vlas een hoofdstuk bijdroeg? Dat boek is uitverkocht, maar ik heb nog drie exemplaren hier liggen. Prijs inclusief vracht is f 11,60. Mocht u bovengenoemd boek toch nog willen bezitten, dan gelieve u de f 11,60 te storten op mijn postgiro. Met vriendelijke groeten aan u allen, Jurryt van de Vooren.)